

A nagy tengeri hűboró

Contributed by lakosm
2004. October 19. Tuesday 18:54

There are no translations available Mint a szárazföldön Ausztria és Poroszország, úgy a tengeren csak fegyverszállóknak a bókát Anglia és Franciaország, melynek ideje alatt elköszá-thették a jérvát, eredetileg a zdelmet.

Az angol gyarmatbirodalom megalapítása. Sőt a bóké ideje alatt sem szántek meg az ússzeállítások az anyaországtól oly messze és az őt ezáltal cselekvésre hajlós telepek vezetői kázt. Anglia már is megkezdte a legfontosabb tengeri állomások megszállását. Európaiban az úvát volt már Gibraltár és Minorca, Nyugat-Indiában Jamaica és Barbados, Indiában Bombay és Madras. De mindenütt francia vagy spanyol telep nézett vele farkasszemet. Észak-Amerikában pedig, hol nemcsak egyes telepeket alapítottak az angolok, hanem már nagy tartományokat szállítottak meg, hárrom oldalról is kárólfogták a franciák birtokait: Louisiana, a Mississippi völgye s Kanada felől. Ezen az áriási területen a mindenfelé terjeszkedő, még főleg-meddig nomád vadászok és kereskedők voltak soha sem szánt meg a harc. Ezt még elkeseredettebb tette az indianus törzsek felhasználása mindkét oldalra. Az angolok polgári gyarmatosai már sokkal rémosabbak voltak, de ezt a franciák erősebb szervezete és katonai erőse egyenlő tette ki. Egyé midán az 1755. év folyamán kiütött a harc a nagy tavak és a Mississippi mellé eleinte a franciákra volt a tésly. Szintén az ő seregeik gyűztek Kelet-Indiában is. Az angol gyarmatok és velük együtt az angol tengeri hatalom mindenütt a legnagyobb veszedelemben forogtak. Egyáltalában akkor még korántsem volt eldöntve, Franciaország lesz-e a tenger uralma vagy velük. Törökországban az egész Levántban, Afrikában is, a francia politikai befolyással együtt a francia ipar velt uralkodóvá. A bóké nemzet kázt nagy szerves állományok akkor velt feltűnővé. Franciaországban az állam, a kormány intez mindent, az őt ká minden és az első ússzecsapáskor az úvát a diadal. Angliában ellenben, Walpole óta, gyűnge kormányok velték egymást, állandó serege alig van és az a főlelem, hogy a király hannoverai birtokai árdeknek álldozza fel Anglia kincseit, megbónát minden erő és kávetkezetes politikát. De viszont a francia királyok korlátlan volta megengedte, hogy a döntés pillanatában nem nemzeti, hanem udvari cölökre fordítsák az ország erejét, az angol nemzet ellenben melynek árdekei fállított a parlament árkádt, elóg hatalmas arra is, hogy szákságához kápest veltóztassa kor még olyat nem talál, melynek kezébe bizton teheti le sorsát. Az angol birtokok Észak-Amerikában 1783-ig. POSNER KÁRÓLY LAJOS és FIA tárkátszeti mástintzetének metszáse és nyomása. A hűboró kárórsékor a franc normann kikáttá kben folytatott hadi kátszálelei nagy rómáletet keltettek Angliában. A franciák azonban az angolok fálldkázi-tengeri állomása, Minorca szigete ellen fordították ferejét. Már nágy nappal a hűboró megázenál után, 1756 május 19-én a fálldkázi-tengeri angol flotta, Byng admirális alatt, megáimadta a francia hajóhadat. De Byngnek vissza kellett fordulnia Gibraltárba és a fontos, erősbástyáktól vódet sziget már jun. 28-án francia kátre jut. Általános volt a kátságbesés. Á «Nem vagyunk mi nemzet, soha sem volt elttánk ily borzasztó kátsá» Ártá Chesterfield lord 1757 nyarán. Az angol kátsálemény annyira fállzó dult, hogy Bynget halálra ítéltek és agyon is ló Á «mert nem tett meg minden lehetét a gyázelem biztosítására». Ez az ítlet mutatja, mennyit kávetelt Anglia vezárei és miné energiával kátsált tengeri hatalmát fentartani és biztosítani. A newcastlei herceg kánytelen volt lemondani II. Gyűrgy még 1756-ban kinevezte hadgyáministernek Pitt Vilmost, kit az egész kátsálemény Anglia leheté megmentájának tekintett. Rávid idé mulva ájra elbocsátotta ugyan, de még 1757-ben visszafogadta, úgy hogy Pitt most szinte korlátlanul intézkedett minden, a hűboróra vonatkozó ágyekben. Pitt Vilmos, Madrasz kormányzójának, Tamásnak unokája, (szá. 1708 nov.) már 1735 óta szerepelt a parlamentben, mint a Walpole kormányjának tázes ostromlása. Az úreg Marlborough hercegét, Walpole bukása után, reáhagyta vagyona egy rósáot, Anglia tárványes nemes vódelmáort. Egy ideig tagja volt Pelham kormányjának, de a newcastlei herceg alatt nem akart szolgálni. Most mégis hivatal vállalt, hogy megmenthesse hazáját. Mindaddig rangjuk és vagyonuk által kiválós főrfiak kormányozták Angliát. Walpole, ki egyszerű káznemes volt, csak roppant parlamentáris ágyesságának és a corruptio erő felhasználásának kátsá tartás hatalmát. Pitt volt az első, ki tisztán ákesszállásának és hazafias ényes kátsá nagyságát. Szerette a nagy szavakat, a tólást, gyakran vadászta is a hatást beszédeiben; de szavának megfeleltek tettei. Á «Egy kritikus, udvarias, kátsányás, mulatságos és álcés, de lelében prozaikus, hidegszá-vá és elmájt, ényben és lelkesedésben, de kátsányásen ánmagában kátkedé társadalomnak kázepte á egyed Mály meggyázá dőse, szenvedélyes szeretete az iránt, mit magasztosnak és igaznak tartott, vad energiája, káltá kápzalá dőse, színszies szásnoklata, bázské ántárete áp annyira meglepték kortársait, mint az a hit, melylyel a emberek magasabb árzelmekre hivatkozott, az a harag, melylyel elfordult a corruptiástól, addig a politika hatalmas eszkáttá, az a tárhretlen bizalom, melyet ánmagába, cöljainak nagyságába és tehetségábe azokat eláoni Midán a ministeriumba lópett, ágy szált a devonshirei herceghez: Á «Tudom, hogy megbirom menteni a hazát, én és senki másá». Pitt jellemének szenvedélyes bázskeság kápezte alapját, de ez a bázskeság magas fálláje er azon főrfiaknak, kik sok ideig kezákben tartották Anglia sorsát. Á volt az első államfőrfi és káztársaság óta, ki tisztá kátsányok ártá». Elsé ministerságe alatt á volt a fá hadi pántármok. Addig szokásban volt, hogy az Angliától subsidiumokat házá kátsány fedelmek, bizonyos százálakot adjanak a pántármoknak. Pitt volt az első, ki ezt el nem fogdta. A náp záme tázes bájmulása lett. Á «Gyakran homályban maradnak a politikusok elájrásának okai, de ántzetlenségét pánt dolgában, megárt mindenkiá». Tudta is, hogy első sorban nápszeráságának kátsány hat nagysága abban áll, hogy áp úgy ellen bárt állani a náp akarátának, mint az uralkodó corruptiának. Át lehet az áj, kereskedelem alapján emelkedé és nagyobbodá Anglia kápviselájának tekinteni. Által, hogy nem annyira az alsá-házat nézte, mint a nápet, velt beléle á «a nagy commoner». Hazaszeretete volt a náp hozzá valá ragaszkodásának igazi alapja. És vógre is sikerátt munkásságának és komoly, lelkiismeretes meggyázá dőse kátsány magasabb szá-

emelni honfitársait és minden Áldozatra kárpesé-teni Áket a haza oltárán. Washington. James Heath (1757 1834) rászószete után. Az eredeti festményt G. Stuart (1755 1828) festette 1797-ben. Franciaország hűborája Anglia ellen volt tulajdonképpen a háttérben hűboró elá'idázáje és bevezetése. Franciaország Hannoverát akarta elfoglalni, mert tengelyen márörkázhetett volna Angliával. Ezt Nagy Friderik nem engedhette, ki márszázost nem hajlott rági százvetségesnek versaillesi udvarnak azon kívánságára sem, hogy biztosítsa annak észszakamerikai birtokait. Ez alkudozások meggyújtása szakította szét a francia-porosz szövetséget és fázte Frideriket az angol politikához, a francia udvar pedig Mária Teréziához. Pitt, ki elá'bb legjobban ellenezte a hannoverai és hesseni zsoldosok fogadását, most maga is azt vallotta, hogy «Amerikát nemzetországban kell megházdáni». Vagyis Franciaországot csak úgy lehet levérni a tengeren, ha szírazföldi hegemóniáját megfosztják. Pitt arra tártrekedett, hogy az ország egysz erejét a tengeri hűboróra fordítsa, a szírazon pedig subsidiumok által Frideriket kárpessé tegye arra, hogy Franciaországnak ellenálljon. A kor két legnagyobb állampolitikai és győztes viszonyba lépett egymással. A rossbachi diadal rendkívül érdekes Pitt helyzetét, Pitt pedig kivette, hogy Anglia addig hallatlan állségeket fordítson a hadviselésre a subsidiumokra. «Az 1759-iki elárnyzat nem kevesebbet tesz ki, mint 12.300.000 fontot. Valóban hihetetlen állség, és mégis mind alárták, és még tártbet ajánlottak fel. Nem kevésbé bízom az alszázhangosáig az állségekre s annyi tengeri és szírazföldi erők meggyújtásában. Ez Pitt máve, és csúdlatos szeméknben» Mint láttuk, Áopen akkor jutott hatalomra, midán a hűboró szerencsétlen lefolyása kázel hozta a nemzetet a kátszágbeshez. Pitt visszaállította a bizalmat. A felföldi skótközé káet ezredet alakított és Ágy fordította hasznáira e nép vad harcvágyát. A fenyegeté idegen invasio ellen felfegyverezte a nemzetet, mely intézkedése azonban csak a városokban talált visszhangra, mág a falusi népességnél nagy ellenállást keltett. Az angol hajóhadat Franciaország kikértének megtámadására fordította. E vállalatok nem mindig sikerültek, de máj az a tény, hogy Anglia ismét támadásig lépett fel, váget vetett az elá'bbi levertségek. A folytonos nyugtalanítás pedig zavart okozott Franciaországban. Az angol hajóhad mintegy kárlázórolva tartja ez országot és megakadályozza, hogy onnan segétségek érkezzék a gyarmatokba. Tulajdonképpen az angol hajóhad hegemóniájának és mindenütt megjelenésének kászátnet, hogy a gyarmatokban az angol elem erét vehetett a francia fállat. Pitt belátta, hogy a hajóhadat fázg minden, s annak rendkívül kifejlése elsá sorban a máve: «Az 1758. Ávre 60.000 tengerész kiállásait szavazta az alszázhang és a zsold pontos fizetésének tártvnyes biztosítás, valamint a csakhamar kinálkozó nagy zsákmány erá'sen hozzájárultak a tengeri szolgálat népszeréséséhez. Pitt száimáts és kárlátekinté merészséggel vállalatok vágrehajtását és parancsolás akarata megtárt minden akadályt. Mindjárt az elsá ilyen má vállalatnál Ans az admirális elsá lordja, kijelenté, hogy a hajókat a kívánt idá're nem szerelheti fáll. Pitt azt válaszolta, hogy a dolgot elá'adja a királynak és Ansont bevádolja az alszázhangnál. A fenyegetés használt; a hajók kásen állottak. A holland bizva az addigi kormányok gyengeségében, nagyon segétték a franciákat, tengerészeti szerek szállása által. Á elrendelte minden hadi és tengerészeti szerekkel rakott hollandus hajónak feltartásait, és a hollandusok vágre engedtek. Nemsokra elfoglalták az angol hajók az afrikai kereskedésre nézve oly fontos Goree-t és Senegalt, továbbá Guadeloupe-ot, a franciák fázgyarmatát Nyugat-Indiában, Hawke, Boscawen és Pocoque admirálisok tártbb csatában kárlábelé kilentizedé fogták el vagy semmisétték meg a francia hadihajóknak, a francia kereskedést pedig mind tengerről elseperték az angol kalázhajóká». E nagy nemzeti lendület lehetévé az Áriás eredményeket Indiában és Canadában. Márszázost a német tártretés ká joggal emelik ki, miná nagy rász illeti meg Frideriket Anglia diadaliban csakis Á és Braunschweigi Ferdinánd akadályozták meg, hogy Franciaország, Ágy mint 1745 48 kázt, szírazföldi diadalai által szerezzék ártást gyarmatai elvesztéséért. Elsá sorban pedig a versaillesi udvar kánnymásé v Franciaország kudarcának oka. Midán a viláig fállatni uralomrá volt szá, akkor is a királyi mulatságára fordították a legszakságesebb állségeket, és midán Anglia ellen teljes eráfészés-térsre lett volna szákság, az országot, akarat ellenére, Poroszországgal valás dicstelen hűboróba keverték. Valóban az egyik kormánynak erályorá, a másiknak erkácsi és politikai korhadtságrá Áláonk kápet ad Pittnek és XV. Lajosnak szembeállása. Franciaország máben káptelen volt a fizetésre, Anglia ellenben kánnnyen viselte el a hűborónak egyre névkedé kátszégeit. Pitt nem is akart bókáet káitni Franciaország teljes megtártése elá'tt. A Hercules francia fregatte ártvennyolc Ágyuval. Rajzolta Osanne. Benne testesült meg az angol nemzetnek tártretetlen, kimáletet nem ismeré Ártárete és energiája. A nemzet erejét mutatja, hogy mindenütt alkalmas eszközökre, segéttékre talált. Mint Erzsébet korában a kalázközé, Ágy is az amerikai gyarmatok csempészeibá, a buccaneerok és flibustirok kalandos tengeri rablásársáigabá került ki az angol hajók gyázhetetlen legénysége. De a vezérek is máoltá utá'dai voltak Drakenek és Raleighnak. 1759-ben Boscawen tártkre tette a franciák áceáini flottáját és ezáltal meggyújtotta a rág tervezett expeditiárt lrorszáig fellázás-tásáira. Ugyanazon Ávben Hawke a francia fálldkázi-tengeri hajóhadat semmisétté meg. A tenger annyira angol uralom alatt állott, hogy Pitt hajósz expeditiárt káldátt Franciaországba. De a rági idák elmúltak; az angol házdás ideje francia fállidá lejár. Ezzel a teljes tengeri diadallal egy idá'ben tártáonik az angol gyarmati birodalom vágleges megalapása Ágy Amerikában, mint Indiában. Amerikában a Mississippi vállgének, most a viláig egyik mezá'gazdasági kázpontjának, birtoka miatt tárt ki a harc. Az akkor még indiánusoktá is csak gyáren népesétté terélet sorsa fázgáben maradt, nemcsak az utrechti bókáben, hanem még az aacheniben is. De kázetlen ez után a franciák árházak vonalával kezdtek állszekáitni Louisianát Canadával; az angolok pedig, kiknek egyes gyarmatai máj elszállingáztak az atlanti áceáin mellékká'tál a Kentucky s az Ohio partjaira, szintén maguknak tekintették az uralt országot. Máj 1754-ben Great Meadowsnál váres állszezétkáztá és tártáont a francia katonaság s az angol telepesek kázt, kiket az akkor 22 éves Washington Gyártgy vezetett. A kávetkezé Ávben Fort Duquesne, a mai Pittsburg mellett, nagy vereséget szenvedett az angol sereg. A franciák birtokban maradtak és Montcalm, Kanada kormányzója, a hűboró kártáse után is megtett mindent tá'sályok fentartásáira. Sikerült is neki csatlakozásra bírni az indianus tártreket, káállánsen az irokozéket, kik máj az angol telepeket is kezdtek pusztáni. Válltoást itt is csak Pitt kormányra jutása idázett elá'. Az angol sereget 50.000 nyire szaporították s az most, a gyarmatosok hathatás táimogatásával, kápes lá'n megtártni minden ellenállást. Hiába, Franciaország, mely seregeit a német csatákra

készen volt mindig leghatalmasabb állama volt Európának, nem volt arra képes, hogy a tengeren át is felépítse az uralmát. A versaillesi udvar pazarlása, s az udvari protokollnak a vezérelése, az angolok közötti viszonyban való átvétel, lehetetlenség tette az erőszakos hadviselést, még Angliának mindig volt párja, hogy német zsoldosokkal védje szász királyi érdekeit. Pedig csak a francia állam nagy erőfeszítése állíthatta volna hódolttá az egyensúlyt a francia s a nagyon túlnyomórészt angol telepések között. Még akkor kitűnt, hogy a franciák gyarmatok inkább kereskedelmi s katonai telepek s csak az angolok képesek voltak területeket is megszállani népszerű felelősséggel, mint egykor a görögök és a rómaiak. Az indiánok felhasználása pedig csak igen rövid időre segített a franciáknak, mert e vad szavak csak egyetlenségével csak elkeseredtebbé tette az angolok ellenállását. Most a franciák Kanada felé a hajószállítás színhelyévé vált. Montcalm nem bírta megakadályozni a nagy tavak vidékén a franciák erösségei elvesztését és az angol sereg, Wolfe tábornok alatt, magát a fővárost, Quebecet vette ostrom alá. A franciák erössége nem tartóztatta fel az angolokat, maga a vezér járta el, midán a Szt.-Lőrinc felvezetett szoros átköteteken keresztül. Szeptember 12-én szembe állott egymással a két sereg, és Wolfe maga vezette a rohamot. Halálra golyó érte a hátsó. Az őt karjába felfogó tiszt felkiáltott: futnak. A vezér utolsó erejét összeszedve, körbe futott, és midán hallja, hogy a franciák, e szavakkal adja ki lelkét: akkor boldogan halok meg. Montcalm is elesett, és nemsokára, a franciák minden területét dacára egészen Kanada elveszett. A «Midán Pitt átkötte azt a vonalat, mely a franciák megakadályozni az angolok terjeszkedését, átkötés nélkül irányt szabott a területnek. Kanada elfoglalása által eltávolított az ellenséget, kinek fellege az anyaországhoz kapcsolta a gyarmatosokat és megnyitotta azok erejét nyugot mérhetetlen sikereséggel, alapját vetette meg az Egyesült Államoknak». Forrás: <http://mek.oszk.hu/01200/01267/html/10kotet/10r01f03.htm>